

ASIA Helsingin hallinto-oikeuden menettely asiakirjapyyntöä käsitteilyssä

KANTELU

Kantelija arvostelee oikeuskanslerinvirastoon 10.5.2016 saapuneessa kirjoituksessa Helsingin hallinto-oikeuden menettelyä. Kirjoituksen mukaan hallinto-oikeus on toiminut virheellisesti täyttäessään määräaikaisten hallinto-oikeussihteerien tehtävät ajalle 1.4. – 31.12.2016. Nimitysasiakirjoihin ei sisälly kaikkien kelpoiseksi todettujen hakijoiden pätevyyden ja ansioiden keskinäistä vertailua eikä näiden perusteella tehtyä kokonaisarviointia. Nimitettyjen nimityspe-
rusteena vaikuttaisi kirjoituksen mukaan olevan ikä ja sukupuoli. Kirjoituksessa katsotaan, että ansioituneemman hakijan valitsematta jättäminen synnyttää syrjintäoletettaman.

Lisäksi kirjoituksessa katsotaan, että Helsingin hallinto-oikeus ei ole toimittanut kantelijan pyytämiä nimitysasiakirjoja määräajassa eikä ole antanut muutoksenhakukelpoista päätöstä toimittamatta jättämiensä asiakirjojen osalta.

SELVITYS

Helsingin hallinto-oikeuden selvitys on annettu 19.8.2016.

VASTINE

Vastinetta ei ole annettu.

RATKAISU

Määräaikaisiin virkasuhteisiin nimittäminen

Määräaikaista virkasuhdetta koskevasta hakumenettelystä ei ole säännöksiä. Oikeusministeriön kantelun tarkoittamana ajankohtana voimassa olleen ohjeen (Ohje virantäytössä noudatettavista periaatteista 26.1.2009 VM 1/01/2009) mukaan suositeltavaa on, että hakumenettelyn koskies- sa määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämistä yli vuodeksi noudatetaan samoja periaatteita kuin nimitettäessä virkaan. Tässä tapauksessa virkasuhteet ovat olleet alle vuoden mittaisia, joten myöskään kyseistä ohjetta ei ole ollut välttämätöntä noudattaa.

Helsingin hallinto-oikeuden selvityksessä todetaan, että nyt kysymyksessä olevien esittelijätehtävien erityisluonne huomioon ottaen muulla kuin ulkomaalaisasioiden tuntemuksella tai kokemuksella hallintotuomioistuimista ei ollut valinnassa ratkaisevaa merkitystä ansioituneisuutta arvioitaessa. Myöskään sukupuolelle ei annettu valinnassa merkitystä. Kysymyksessä olleet virkasuhteet olivat kahdeksan tai yhdeksän kuukauden mittaisia määräaikaisia virkasuhteita, joiden perusteena oli akuutti tilapäisen työvoiman tarve. Hallinto-oikeus on selvityksensä mukaan katsonut perustelluksi erillisen sanallisen nimitysmuistion sijaan laatia tarkan ansioyhteenvedon, joka on hakemusten ja haastatteluarvioiden kanssa käsitelty johtoryhmässä. Tämän jälkeen ylituomari on suorittanut nimitykset.

Kantelijalle on ilmoitettu, että hänellä on mahdollisuus saada valintaperusteista tarvittaessa lisätietoa ylituomarilta. Hänelle on myös toimitettu asiassa tasa-arvolain 10 §:n mukainen selvitys.

Katson, ettei määräaikaisiin virkasuhteisiin nimittämisissä ole tässä tapauksessa ilmennyt oikeuskanslerin toimenpiteitä edellyttävää lainvastaista tai muutoin virheellistä menettelyä. Käytettävissä olevasta selvityksestä ei ole ilmennyt sellaisia seikkoja, joiden perusteella syrjintäolettan voisi katsoa syntyneen.

Asiakirjapyyntöön vastaaminen ja menettelyn arviointi

Kantelija on 30.3.2016 pyytänyt lähettämään postitse hallinto-oikeussihteerin tehtäviin nimitettyjen henkilöiden hakemukset, nimittämiskirjat, hakijoista tehdyn yhteenvedon ja nimitysmuistion/esittelymuistion. Hänelle on hallinto-oikeuden selvityksen mukaan 14.4.2016 vastattu, että hausta ei ole tehty kirjallista muistiota, ja varmistettu, haluaako hän edelleen hakemukset ja nimittämiskirjat. Kantelija on vastauksessaan samana päivänä pyytänyt lähettämään nimitettyjen hakemukset ja yhteenvedon kaikista hakijoista. Samalla hän on pyytänyt myös tasa-arvolain 10 §:n mukaisen selvityksen. Kantelijalle on 15.4.2016 ilmoitettu, että nämä asiakirjat lähetetään hänelle maanantaina 18.4.2016. Tuolloin hänelle on lähetetty yhteenveto hakijoista, valittujen hakemukset sekä tasa-arvolain mukainen selvitys.

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta.

Tiedon antamisesta viranomaisen asiakirjasta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) (jäljempänä julkisuuslaki). Lain 9 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen.

Lain 14 §:n 2 momentin mukaan tiedon asiakirjan sisällöstä antaa se viranomaisen henkilöstöön kuuluva, jolle viranomainen on tämän tehtävän määrännyt tai jolle se hänen asemansa ja tehtävänsä vuoksi muuten kuuluu. Kyseisen pykälän 3 momentin mukaan jos virkamies tai muu edellä tarkoitettu henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on: 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy; 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi; 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi; sekä 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

Lain 14 §:n 4 momentin mukaan kyseisessä pykälässä tarkoitettu asia on käsiteltävä viivyttyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

Julkisuuslain mukaan asiakirjan pyytäjälle on aina ilmoitettava kieltäytymisen syy ja annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi. Asiakirjan pyytäjällä on siis laissa turvattu oikeus halutessaan saada hallintolain mukaisesti perusteltu muutoksenhakukelpoinen päätös siitä, miksi pyydettyä asiakirjaa tai sen osaa ei anneta.

Kantelun liitteenä olevasta sähköpostikirjeenvaihdosta ilmenee, että kantelija on sähköpostiviestissään 14.4.2016 pyytänyt toimittamaan nimitettyjen hakemukset, yhteenvedon hakijoista sekä tasa-arvolain mukaisen selvityksen. Kantelukirjoituksesta voi päätellä, että kantelija on ilmeisesti tarkoittanut pitää voimassa myös alkuperäisen asiakirjapyyntönsä. Katson kuitenkin, että hallinto-oikeus on perustellusti voinut arvioida kantelijan 14.4.2016 tarkentaneen tai muutaneen aiempaa asiakirjapyyntöään, ja tämän uuden pyynnön mukaiset asiakirjat on toimitettu kantelijalle 18.4.2016.

Kantelijan 30.3.2016 esittämään asiakirjapyyntöön on vastattu ensimmäisen kerran sähköpostitse vasta 14.4.2016 eli julkisuuslaissa asetetun kahden viikon määräajan jälkeen, ja asiakirjat on toimitettu 18.4.2016. Hallinto-oikeus on selvityksessään katsonut, että pyyntöön on vastattu niin nopeasti kuin se on ollut hallinto-oikeuden poikkeuksellisessa tilanteessa hallinnon resursien puolesta mahdollista. Julkisuuslain mukaan ainoastaan tapauksissa, joissa asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia voidaan käsitellä viimeistään kuukauden kuluessa pyynnön esittämisestä. Hallinto-oikeus ei ole selvityksessään esittänyt julkisuuslain mukaista perustetta asiakirjapyynnön käsittelyn viivästykselle.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kiinnitän Helsingin hallinto-oikeuden huomiota julkisuuslain säännöksiin asiakirjapyyntöön viivytyksettömästä käsittelystä. Kantelu ei ole antanut aihetta muihin toimenpiteisiin.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Kimmo Hakonen

Esittelijäneuvos

Outi Kostama

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
POSTIOSOITE PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL etunimi.sukunimi@okv.fi
INTERNET www.okv.fi